

MỘT SỐ SUY NGHĨ VỀ CÔNG TÁC ĐÀO TẠO VÀ PHÁT TRIỂN NGUỒN LỰC CÁN BỘ THƯ VIỆN QUA VIỆC HƯỚNG DẪN SINH VIÊN THỰC TẬP TẠI THƯ VIỆN TỈNH PHÚ THỌ

Nguyễn Công Hoa

Hôm nay, trong không khí vui mừng, phấn khởi hướng tới kỷ niệm 15 năm thành lập Khoa Thông tin - Thư viện, Trường ĐHKHXH&NV - Đại học Quốc gia Hà Nội, cho phép tôi - sinh viên cũ của Trường ĐHTH - thay mặt các đồng chí lãnh đạo và cán bộ ngành VH-TTDL tỉnh Phú Thọ nói chung và trên 200 cán bộ của Hệ thống thư viện trong tỉnh nói riêng xin được gửi lời chào trân trọng và kính chúc sức khoẻ các thầy, cô giáo, các đồng chí các bạn đồng nghiệp, các bạn sinh viên có mặt trong ngày Hội thảo đầy ý nghĩa này.

Là một đơn vị thuộc tỉnh miền núi trung du còn gặp nhiều khó khăn và những hạn chế nhất định, nhưng đơn vị chúng tôi đã được BTC mời tham luận Hội nghị, chúng tôi cũng cảm thấy bất ngờ, song với tinh thần cầu thị, học hỏi, chúng tôi cũng mạnh dạn trình bày một chuyên đề nhỏ, đó là "Một số suy nghĩ về công tác đào tạo, phát triển nguồn lực cán bộ thư viện qua công tác hướng dẫn sinh viên thực tập tại Thư viện tỉnh Phú Thọ".

---

* Giám đốc Thư viện tỉnh Phú Thọ.

1. Tóm tắt đặc điểm tình hình thư viện tỉnh Phú Thọ

Phú Thọ có vinh dự là mảnh đất cội nguồn của dân tộc Việt Nam, một tỉnh miền núi có diện tích 3.519,5 km², dân số gần 1,3 triệu người, gồm 21 dân tộc cùng sinh sống; 13 đơn vị hành chính huyện, thị, thành với 277 xã phường, thị trấn, 214 xã miền núi trong đó có 50 xã đặc biệt khó khăn. Phát huy truyền thống 55 năm xây dựng và phát triển (1956-2011), Thư viện tỉnh Phú Thọ đã tổ chức triển khai, thực hiện có hiệu quả phong trào đọc sách báo, góp phần nâng cao dân trí, đưa những tiến bộ KHKT, đường lối chính sách của Đảng, Nhà nước... phục vụ nhân dân trên địa bàn. Tính từ thời điểm tái lập tỉnh Phú Thọ đến nay (năm 1997), với cách làm đổi mới, năng động, sáng tạo, Thư viện tỉnh đã chỉ đạo, quản lý 13 Thư viện huyện, thành, thị; xây dựng, duy trì và phát triển được 274 thư viện, phòng đọc sách xã phường, hàng trăm Tủ sách Khu dân cư, góp phần xoá dần sự chênh lệch về hưởng thụ văn hoá tinh thần giữa các vùng miền trong tỉnh.

2. Công tác phối kết hợp đào tạo nguồn lực cán bộ thư viện với các trường đại học và các cơ sở đào tạo trong và ngoài tỉnh

Đã từ lâu, mối quan hệ giữa Thư viện tỉnh Phú Thọ với các trường, cơ sở đào tạo chuyên ngành Thông tin - Thư viện ở bậc Đại học, Trung học như: Trường Đại học KHXH & NV, Trường Đại học Văn hoá Hà Nội, Trường Trung học Văn hoá Nghệ thuật, Trung tâm GDTX của tỉnh... được thiết lập và gắn kết mật thiết. Nếu như trường học là nơi đào tạo, trang bị lý luận, kỹ năng, phương pháp nghiên cứu, tư duy thì đơn vị công tác là môi trường thực tiễn khẳng định năng lực, trình độ mỗi người qua kết quả công việc cụ thể. Khi về nhận nhiệm vụ ở đơn vị, mỗi người làm việc không chỉ đơn thuần làm công tác xử lý các kỹ thuật chuyên môn mà còn phải tham gia nhiều lĩnh vực khác như: hướng dẫn chỉ đạo cơ sở xây dựng các thiết chế thư viện, tổ chức các cuộc thi, tham gia giảng dạy các lớp trung

cấp chuyên ngành, các lớp tập huấn, tham gia các hoạt động nghiên cứu khoa học... Vì vậy, *sự kết hợp đào tạo và thực tiễn* là giải pháp hữu hiệu nhằm mục đích nâng cao năng lực và chất lượng làm việc của cán bộ. Đây là một yếu tố hết sức quan trọng trong sự nghiệp đào tạo cán bộ, có ảnh hưởng rất lớn đến sự nghiệp của mỗi sinh viên sau này.

Hiện nay mô hình đào tạo được thể hiện dưới nhiều hình thức, góc độ khác nhau: đào tạo chính quy hoặc tại chức, đào tạo dài hạn hoặc ngắn hạn, đào tạo từ xa... Đây là những phương thức thuận lợi để học sinh tốt nghiệp phổ thông trung học tham gia thi tuyển đại học hàng năm cũng như các cán bộ đang công tác có điều kiện được theo học.

Trong nhiều năm qua, mô hình đào tạo kết hợp với thực tiễn thông qua các chuyến đi thực tế của sinh viên đại học thực sự đã mang lại hiệu quả rõ rệt giúp sinh viên khi ra trường sớm thích nghi với môi trường công tác mới, có phương pháp làm việc khoa học và có thể làm bất cứ nhiệm vụ gì được đơn vị phân công...

Góp phần thực hiện mô hình đào tạo *Nhà trường - Thực tiễn*, trong những năm gần đây, Thư viện tỉnh Phú Thọ đã tiếp nhận nhiều đợt sinh viên thực tập chuyên ngành của các trường đại học, trung học như: Đại học Khoa học Xã hội & Nhân văn, Đại học Văn hoá Hà Nội, Đại học Dân lập Đông Đô, Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Trường TCVHNT tỉnh Phú Thọ... Theo thống kê từ năm 1999 - 2010 đã có gần 200 em ở các trường về kiến tập, thực tập (trong đó các trường Đại học Trung ương có trên 60 em).

Khoa Thông tin - Thư viện thuộc Trường Đại học KHXH&NV - ĐHQG Hà Nội - nơi có bề dày lịch sử đã đóng góp một phần không nhỏ vào việc đào tạo nên đội ngũ cán bộ Thư viện - Thông tin đã và đang công tác tại mọi miền của đất nước. (Ở TV Phú Thọ, 2 đ/c trong Ban Giám đốc Thư viện cũng đã được đào tạo tại Trường).

Với phương châm: lý luận phải gắn liền với thực tiễn, Thư viện Phú Thọ đã tiếp nhận nhiều đợt sinh viên của Trường về kiến tập (năm thứ 2, thứ 3) và thực tập tốt nghiệp (năm cuối).

Phương thức hướng dẫn sinh viên thực tập tại thư viện tỉnh Phú Thọ là luôn lấy lý luận (*lý thuyết mà SV thâm nhận được trong Trường*) làm nền tảng, còn thực tiễn chính là hiệu quả cụ thể trong công việc. Song song với kiến thức chuyên môn học ở nhà trường, Thư viện đã hướng dẫn cụ thể cho các em thực hiện từng khâu nghiệp vụ cơ bản, từ bổ sung sách báo, phục vụ người đọc đến công tác thông tin tuyên truyền, đi khảo sát các thư viện huyện, xã, đặc biệt là việc ứng dụng CNTT trong hoạt động TT-TV. Do vậy, sinh viên khi kết thúc khoá thực tập đã nắm bắt khá vững về chuyên môn nghiệp vụ, lúc ra trường có thể đem kiến thức của mình áp dụng ngay vào công việc chuyên ngành được phân công, Qua các đợt thực tập của sinh viên nói chung và sinh viên Đại học KHXH&NV nói riêng tại thư viện Phú Thọ, chúng tôi xin có một số nhận xét, đánh giá như sau:

- Mặt được:

+ Nhìn chung các sinh viên đều có tinh thần trách nhiệm, cần cù, chăm chỉ, chịu khó, chấp hành nghiêm túc nội quy, quy chế cơ quan, tích cực tham gia mọi hoạt động, có tinh thần đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau. Có lối sống, đạo đức tốt. (*Bây giờ chúng tôi vẫn còn giữ nguyên những ấn tượng tốt đẹp về các sinh viên của Trường VD như 5 em K.44*).

+ Biết vận dụng kiến thức đã học ở nhà trường vào công việc thực tế.

+ Các sinh viên được đào tạo cơ bản trong nhà trường sau khi tốt nghiệp về nhận công tác ở đơn vị, dù ở bất cứ lĩnh vực nào, đều khẳng định rõ năng lực của mình đối với công việc, nhiều em đã thể hiện khả năng, phương pháp tư duy, vận dụng sáng tạo, có

hiệu quả lý thuyết vào thực tiễn. Đây cũng là thế mạnh của sinh viên ĐHTH (trước đây), ĐHKHXH&NV (ngày nay) mà các "cựu" sinh viên chúng tôi rất đổi tự hào.

- Mặt hạn chế:

Bên cạnh những kết quả đạt được trong các khoá thực tập, còn có một số hạn chế:

+ Các sinh viên khi đi thực tập tuy đã có Đề cương nội dung thực tập của Nhà trường song chưa đi sâu rà soát, nghiên cứu lại kiến thức đã học nên khi về thực tập còn lúng túng, mất nhiều thời gian để làm quen với thực tế công việc.

+ Có vận dụng phương pháp làm việc song nói chung còn ở dạng thụ động, thiếu tính phát hiện, đề dặt trong tham mưu, đề xuất và còn có những sinh viên chưa thật sự yêu nghề.

+ Một số em còn yếu về kiến thức ngoại ngữ, tin học, kiến thức xã hội... nên đã ảnh hưởng trực tiếp đến công tác chuyên môn nghiệp vụ như phân loại ấn phẩm, tra cứu tài liệu phục vụ bạn đọc, ứng xử với bạn đọc, xử lý tình huống cụ thể trong các khâu hoạt động thư viện...

+ Kỹ năng soạn thảo văn bản, báo cáo, lập kế hoạch, đề cương cho từng công việc, đặc biệt là với công tác nghiên cứu khoa học còn nhiều hạn chế.

Những vấn đề nêu trên không chỉ là nỗi băn khoăn, trăn trở của nhà trường, của cơ quan với mong muốn chất lượng sinh viên thực tập ngày một tốt hơn mà còn là sự quan tâm của toàn xã hội trong chiến lược đào tạo và phát triển nguồn lực con người cho ngành TT-TV.

3. Một số kiến nghị - đề xuất

Để công tác đào tạo nguồn nhân lực TT-TV có chất lượng, đáp ứng nhu cầu phát triển hiện nay, chúng tôi xin có một số ý kiến đề xuất sau:

- Tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại cho ngành Thư viện - Thông tin phù hợp với quy mô, hướng đào tạo hiện nay (ví dụ như Thư viện, Trung tâm TT-TV, kho sách báo thực tập của Trường, Khoa, các thiết bị thông tin điện tử...)

- Chú trọng bồi dưỡng, nâng cao trình độ đội ngũ cán bộ giảng dạy ngày càng tăng về số lượng, chất lượng. Bản thân các thầy cô giáo cũng cần đầu tư thời gian, công sức đi khảo sát, nghiên cứu thực tế hoạt động của các cơ quan TT-TV, các TV địa phương (đặc biệt là giáo viên hướng dẫn trực tiếp) để tạo thêm sự phong phú cho chương trình giảng dạy và thông cảm phần nào với đời sống các học trò của mình.

- Tăng cường nguồn kinh phí cho công tác bổ sung, biên soạn lại một số giáo trình, tài liệu giảng dạy và tài liệu tham khảo mang nội dung mới phù hợp với thực tiễn, đặc biệt với xu thế hội nhập quốc tế hiện nay.

- Chú trọng công tác tuyển sinh sinh viên Khoa TT-TV, nhất là đối với các em ở các địa phương thuộc vùng nông thôn, miền núi, vùng sâu, hải đảo hiện đang rất cần các thiết chế Thư viện.

- Chương trình giảng dạy về chuyên ngành thư viện cần tăng thêm số tiết ở từng môn học cụ thể, hiện tại số tiết còn ít, có thể chưa phù hợp với yêu cầu đào tạo lý luận và thực tiễn.

- Tăng cường các cuộc trao đổi, hội thảo chuyên ngành; tiếp nhận, chọn lọc và ứng dụng những thành tựu mới của thế giới và khu vực về lĩnh vực TT-TV.

- Ngày nay, sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ với quy mô ngày càng lớn và hiện đại thì việc ứng dụng CNTT kết hợp truyền thống đòi hỏi ngày càng cao. Do vậy, nhà trường nên đầu tư nhiều hơn nữa trong việc giảng dạy cho sinh viên kiến thức tin học, ngoại ngữ, đặc biệt những phần mềm quản trị mới

về thư viện đang được áp dụng trong hệ thống thư viện cả nước và quốc tế.

- Kết hợp với địa phương mở các lớp tại chức hoặc tập huấn về bộ môn Thư viện - Thông tin theo vùng lãnh thổ, tạo điều kiện cho cán bộ TV ở những tỉnh miền núi học tập nâng cao trình độ vì kinh phí cho hoạt động chuyên ngành TV hiện nay nói chung còn khá khiêm tốn.

- Đề nghị Nhà nước, các Bộ, Ngành chức năng Trung ương, Địa phương có chính sách ưu đãi khu vực đối với các tỉnh miền núi, vùng sâu, vùng xa đồng thời tạo điều kiện cho các sinh viên khi ra trường có việc làm kịp thời và ổn định, tránh tình trạng đã có một số trường hợp phải bỏ nghề vì không tìm được nơi tiếp nhận.

- Hàng năm nên tăng số lượng sinh viên về thực tập tại các thư viện tỉnh, thành trên cả nước để các em có điều kiện tiếp cận thực tế, hiểu thêm về các vùng miền nhiều hơn nữa.

- Trong thời gian đào tạo, Nhà trường cần tạo điều kiện và tổ chức cho sinh viên tham gia các cuộc thi cán bộ thư viện giỏi của trung ương, địa phương (Thông qua Liên hiệp TV các Trường Đại học), nhằm xây dựng bản lĩnh nghề nghiệp, tiếp cận thực tiễn, đề ra những giải pháp sáng tạo, hợp lý, mang lại hiệu quả cao cho công tác sau này.

Sự nghiệp đào tạo đội ngũ cán bộ Thư viện - Thông tin trong điều kiện hiện nay là một công việc có nhiều khó khăn và phức tạp. Để nâng cao chất lượng đào tạo phục vụ công cuộc đổi mới đất nước, chúng ta cần nâng cao hơn nữa chất lượng của việc **Dạy và Học; Học đi đôi với Hành**. Chúng tôi thiết nghĩ: đây là cơ sở khẳng định hiệu quả quá trình gắn lý luận vào thực tiễn của công tác đào tạo cán bộ Thông tin - Thư viện trong giai đoạn hiện nay.

Nhân dịp tham dự Hội thảo của Khoa, một lần nữa xin được kính chúc các thầy cô giáo, các bạn đồng nghiệp và anh chị em sinh viên sức khoẻ, niềm vui và hạnh phúc. Chúc cho sự nghiệp giáo dục - đào tạo của Nhà trường ngày càng phát triển bền vững, góp phần đào tạo nguồn lực cán bộ có đức, có tài, gánh vác trách nhiệm cao cả của ngành Thư viện Việt Nam trong hiện tại và tương lai. Chúc cho tình cảm và mối quan hệ giữa Khoa Thông tin - Thư viện ĐHKHXH&NV và Thư viện các tỉnh thành nói chung, Phú Thọ nói riêng ngày càng bền chặt, thắm thiết. Chúc Hội thảo của chúng ta thành công tốt đẹp.

Trân trọng cảm ơn!